

Opinie - Christine Lagarde en de Financiële Transactie Taks (30.5.11)

De “liberale” Franse minister van Financiën Christine Lagarde, een van de steunpilaren van president Sarkozy, is kandidaat voor het IMF voorzitterschap in opvolging van de van zijn voetstuk getuimelde sociaaldemocraat Dominique Strauss-Kahn. Van DSK wisten we al lang dat hij geen voorstander van de Tobintaks en van de Financiële Transactie Taks was. Wat weten we van Christine Lagarde?

DSK kwam niet verder dan voorzichtige pleidooien voor een “bankentaks” omdat het IMF nu eenmaal wel voorstellen moest lanceren op vraag van de G20. Dus structurele herverdeling en mondiale taksen moesten we van DSK niet verwachten.

Niet dat we onder de indruk zijn van de kandidatuur van Christine Lagarde, want het wordt tijd dat IMF eens geleid wordt door een vertegenwoordiger uit de opkomende economieën.

Het zou wel een stap vooruit zijn dat eindelijk een vrouw het IMF zou gaan leiden, want dat alleen al zou een breuk met het verleden betekenen.

Of dit tot een fundamentele koerswijziging zou leiden en het neoliberale beleid van IMF zou wijzigen is nog een stap verder en staat zelfs niet op de politieke agenda van het IMF.

Maar indien Christine Lagarde in juni met de begeerde palm zou gaan lopen, is het wel interessant om eens te bekijken wat haar positie als “liberale” minister van Financiën was in de voorbije jaren over mondiale taksen, Tobintaks en FTT. Misschien ook belangrijk voor de mogelijkheden op een doorbraak tijdens G20 in november in Nice.

Quotes van Lagarde over de Financiële Transactie Taks (FTT)

5 februari 2010, Associated Press: “Ik ben, wat economie betreft, een aanhanger van het liberale gedachtengoed – ik ben niet voor staats tussenkomst, als je begrijpt wat ik bedoel”. Toch zal zij ter gelegenheid van de G7top over financiën te Iqaluit aan haar collega-ministers volgende boodschap overmaken: zij wil de wereldeconomieën er toe aanzetten een heel kleine belasting – een kleine fractie van het decimaal van een procent – te heffen op alle internationale financiële transacties (elke dag zijn er daar miljoenen van) en de vele miljarden die daaruit voortvloeien bijeen te brengen opdat regeringen in de wereld ze zouden kunnen aanwenden voor collectieve noden.

April 2010, vergadering van de EU ministers van financiën: “Ik ben een vurige voorstander van het idee de banken te taxeren, niet op basis van hun omvang maar wel op basis van hun meest risicovolle activiteiten” verklaarde Christine Lagarde aan reporters in Madrid. Lagarde die er eerder op aandrong dat men een nieuwe taks aan alle grote financiële instellingen zou moeten opleggen, vertelde dat gesprekken daarover in een beginstadium verkeren.

Juli 2010: Lagarde en Schäuble vroegen in een brief aan Reynders “de mogelijkheid van een globale financiële transactietaks te onderzoeken”. Beide ministers verklaarden dat zulke taks “tot het tweevoudige doel zou leiden: een rechtvaardiger verdeling van de lasten en de opbrengst van bijkomende middelen”.

7 september 2010, vergadering van de EU ministers van financiën: “De FTT is technisch haalbaar, in de praktijk moeilijk, politiek wenselijk en financieel onzeker. Landen zoals Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en Griekenland bekijken dat voorstel met veel belangstelling en zijn er in principe voorstander van, vooral als wij de maatregel kunnen doen aannemen door alle G20 landen en, wat nog beter zou zijn, als er zich nog meer landen bij aansluiten ... om zo arbitrage risico's te vermijden. Wij vroegen aan de Europese Commissie naar een grondig onderzoek van dat voorstel, meer speciaal in verband met de vraag welke impact een FTT zou hebben op de competitiviteit in de Europese Unie”.

24 januari 2011, over de G20 agenda: Minister Christine Lagarde verklaart aan de pers dat een wereldwijde FTT om fondsen te genereren voor de bescherming van het milieu hoog op de agenda van de G20 van dit jaar zal staan. Op een vergadering over Latijns-Amerika en de G20 verklaarde Christine Lagarde: "Er moet geld komen, geld in kas" om jaarlijks naar schatting over 100 miljard \$ te beschikken voor uitgaven die nodig zijn om de klimaatverandering tegen te werken. "Het is een voorstel dat President Sarkozy zeker hard zal promoten ... Het zal duidelijk deel uitmaken van globaal bestuur". Zij voegde er aan toe dat "een internationale FTT verpakt zou moeten worden op zo een manier dat ook zij die niet van het woord 'taks' houden, ze aanvaarden".

26 januari 2011: Christine Lagarde merkt op dat een FTT hét geschikte middel is om fondsen te genereren die kunnen dienen voor de strijd tegen de globale temperatuurstijging. Frankrijk verwacht echter een hard gevecht om tot overeenkomst te komen gedurende het Franse voorzitterschap van de G20: "Wij weten dat het een echt moeilijk gevecht zal worden want een aantal landen, te beginnen met de Verenigde Staten, zijn er tegen" zei ze op een conferentie georganiseerd door de International Herald Tribune en de Franse Academie voor Diplomatiek. Volgens Lagarde is het, gezien de huidige tekorten, niet realistisch te verwachten dat die fondsen gespijsd worden door directe bijdragen uit het budget. "Dus zal de alternatieve financiering innovatief moeten zijn". Zij verklaarde dat de FTT op wisseltransacties kan geheven worden omdat die transacties gemakkelijk traceerbaar zijn en omdat de minieme taks op elke transactie nauwelijks voelbaar zou zijn maar toch grote bedragen zou opbrengen omdat de markt voor die verrichtingen omvangrijk is. Frankrijk dat dit jaar de G20 voorziet, staat volgens Lagarde open voor andere ideeën over de manier om de 100 miljard \$ te verzamelen voor een fonds met betrekking tot de strijd tegen klimaatverandering.

30 januari, in een interview aan La Tribune: Christine Lagarde suggereert dat de taks op internationale financiële transacties, voorgesteld door Frankrijk, betrekking zou hebben op wisseltransacties. Toen men haar vroeg wat voor een taks zij voor ogen had, antwoordde Lagarde dat die zou kunnen geheven worden op een type van transacties waarbij men speculeert op veranderingen van de wisselkoersen. "De FTT op wisselkoerstransacties is perfect uit te voeren want die transacties zijn het best te traceren. Het tarief ervan is niet bepaald". Lagarde herinnerde er aan dat men jaarlijks 100 miljard \$ nieuwe inkomsten zal moeten vrijmaken om aan de beloften te voldoen die de internationale gemeenschap had gedaan om ontwikkelingshulp te financieren. Toch erkent de minister dat het vooruitzicht onzeker blijft want de tegenkantingen zijn hevig, namelijk in de VS en het Verenigde Koninkrijk. "Wij beginnen pas met het werk van uitleg en van overtuigen. Men moet toegeven dat er vandaag een aantal weerspannige landen zijn. Wij doen het werk samen met de Duitsers" verduidelijkte de minister.

3 februari 2011: De Franse minister, Christine Lagarde, riep op tot een "coalitie van bereidwilligen" om te ijveren voor een FTT en om er publieke steun voor te zoeken, gericht tegen de oppositie in landen zoals de VS. De taks zou een "minimumtarief" moeten hanteren en wijd toegepast worden om een maximale opbrengst te genereren die minimaal pijn doet, aldus Christine Lagarde in Parijs in haar uitleg aan journalisten. "Een coalitie van bereidwilligen moet vastgelegd worden en men moet de publieke opinie mobiliseren. ... Wat anderen ook van plan mogen zijn, bereidwilligen zouden de moed moeten hebben om tot de maatregel over te gaan" verklaarde Lagarde.

22 februari 2011, vergadering van de G20 ministers van financiën: Op de recente weekendvergadering van de ministers van financiën en gouverneurs van de centrale banken van de G20 landen te Parijs kwam Frankrijk eens te meer naar voren als leidende kracht voor een internationale FTT. De vastberadenheid van Frankrijk om een taks te willen heffen werd samengevat door de Franse minister van financiën, Christine Lagarde, tijdens een televisie-interview op 20 februari. "... hoe dan ook, wij zijn van plan om samen met andere bereidwillige landen een financiële taxering toe te passen". Na de vergadering wees de minister er op dat Duitsland ook voorstander is van een FTT systeem en er de toepassingsmogelijkheid van onderzoekt. Zij stelde vast dat gedurende de hele bijeenkomst de vertegenwoordigers van de VS onwrikbaar gekant bleven tegen

een FTT. De minister voegde er aan toe "... het zou ideaal zijn als iedereen er mee akkoord ging maar vandaag stelt zich het probleem dat een aantal landen dwarsliggen".

Eigenlijk is dit een interessant parcours van een liberale minister van Financiën terwijl de socialist DSK, die ook misschien nog eens de presidentiële opvolger was van Sarkozy, altijd het been stijf heeft gehouden over Tobintaks en FTT en zelfs zijn afkeer ervan niet onder stoelen of banken heeft gestoken.

Maar we moeten ons natuurlijk serieus de vraag durven stellen: Indien de VS de kandidatuur van Lagarde effectief zou ondersteunen – waardoor de winnaar voor het voorzitterschap gekend is – welke politieke prijs daartegenover zal moeten staan?

De sociale biotoop van Christine Lagarde is de bankierswereld en het milieu van grote Amerikaanse advocatenkantoren met alle bijhorende connecties. Haar politieke bloedgroep is zowel het Angelsaksische liberalisme als de Franse rechterzijde via de UMP.

In 1981 ging ze als advocate aan de slag bij het internationale advocatenkantoor Baker & McKenzie. Lagarde specialiseerde zich in het arbeids- en mededingingsrecht. In 1999 werd ze in Chicago als eerste vrouw benoemd tot bestuursvoorzitter van het kantoor. In 2005 wordt ze voor de eerste keer minister van Buitenlandse Handel, nog onder president Chirac, en treedt ze toe tot de UMP, de partij van de latere president Sarkozy. Haar wens was om de Franse arbeidswetgeving naar Angelsaksisch model te hervormen en te liberaliseren. Een politieke krachtmeting tussen de regering Sarko en de Franse vakbonden en sociale bewegingen die nog niet beslecht is.

In 2009 stond Lagarde op de zeventiende plaats in een door Forbes Magazine samengestelde lijst van de meest invloedrijke vrouwen ter wereld. Time Magazine rekende haar in dat jaar tot de top honderd wereldleiders. De Wall Street Journal plaatste haar in 2009 op de vijfde plek in een lijst van de beste bestuursvrouwen van Europa.

Wanneer ze in juni de eerste vrouw aan het hoofd van het Internationaal Monetair Fonds zou worden zou ze zeker en vast tegelijkertijd een van de meest invloedrijke vrouwen te wereld worden.

In een interview in de Britse krant The Independent in februari 2011 verklaarde ze dat voor haar vrouwen op hoge bestuursposities essentieel waren voor de toekomst.

"Mannen, overgelaten aan hen zelf, maken meestal een puinhoop van de dingen. De financiële crisis van 2008 was, tenminste deels, gedreven door agressieve, hebzuchtige, met testosterongevulde, door mannen gedomineerde, hi-tech beursruimtes. Eerlijk gezegd ben ik overtuigd dat teveel testosteron in een ruimte nooit goed is."

Deze uitspraken leken wel een voorbode van de Griekse tragedie die komen zou in een New-Yorkse hotelkamer waar DSK aan zijn testosteron ten onder zou gaan en zo de baan vrijmaken voor de hoogste bestuurspost van het IMF voor een liberale kandidaat.

Waarom een pleidooi voor een FTT?

Het idee van een taks op financiële transacties werd gelanceerd in de jaren zeventig van vorige eeuw door de overleden Nobelprijswinnaar economie James Tobin om "een beetje zand in de speculatieve beursmachine te gooien teneinde de volatiliteit op de financiële markten te verminderen". Een vloek voor een liberale minister van Financiën?

Christine Lagarde in The Independent: "De uitgangspunten van Tobin zijn waarschijnlijk nog steeds geldig, maar de echte reden waarom ik deze mondiale kleine taks bepleit vandaag is het feit dat we minimum 100 miljard dollar per jaar nodig hebben, door ons beloofd aan de ontwikkelingslanden om hen te helpen investeren in de strijd tegen klimaatverandering. Een onderscheid zou wel kunnen gemaakt worden tussen vormen van excessieve speculatie in "virtuele" markten hetgeen leidde tot de financiële crash van 2008 en "concrete" markten gelinkt aan de "concrete" wereld van productie en handel"

Voor Lagarde blijft het spijtig dat dit idee steeds opnieuw wordt afgeschoten door marktfundamentalisten vanuit de VS en Groot-Brittannië. Daarom hoopt ze op een eerste coalitie van Europese landen waarna andere landen zullen bijschuiven uit schaamte.

In hetzelfde interview houdt ze een warm pleidooi voor de ambitieuze plannen tijdens het Franse voorzitterschap om het mondiale financiële systeem te reguleren maar legt uit dat dit vooral bedoeld is om de internationale markten te redden van hun eigen excessen en zeker geen Frans dirigisme is of een samenzwering tegen Angelsaksische belangen.

Christine Lagarde: "Financiële markten houden van volatiliteit. De markten die speculeerden eerst tegen Griekenland, daarna tegen Ierland en dan tegen Portugal, zagen gewoon de opportuniteit die voor het grijpen lag en profiteerden daarvan. Die volatiliteit ligt besloten in de te zwakke, stichtende regelgeving binnen de EU, ontworpen door de "founding fathers", je hoort het goed, helemaal geen "founding mothers". Die regelgeving moet versterkt worden in een politieke Eurozone."

Intussen gaan onze sociale verzorgingsstaten aan deze volatiliteit van de financiële markten ten onder en belemmeren diezelfde ongereguleerde markten de ontwikkeling van ontwikkelingslanden tot verzorgingsstaten.

Daarom moeten er mondiale taksen komen op alle financiële transacties

Het wordt voor de sociale bewegingen de komende jaren een uitdaging om de strijd voor mondiale taksen te laten doorsijpelen in en steun te verwerven vanuit de BRIC landen (Brazilië, Rusland, India en China). Alsook vanuit de nu nog machteloze landen in het Zuiden. Zij die door de arrogantie van de G8 nog steeds genegeerd worden en door een IMF steeds opnieuw een neoliberale orde krijgen opgelegd.

Daar zal de eerste vrouw aan het hoofd van het instituut niets aan veranderen.

Zonder de steun van de "opkomende nieuwe wereldorde" komt er geen mondiale fiscale herverdeling.

Eric Goeman, woordvoerder Attac Vlaanderen